

‘Rassenonderzoek tarwe is te ver uitgekleed’

Door het wegvallen van de telersbijdrage is het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek (CGO) voor wintertarwerassen de afgelopen jaren flink uitgekleed. Reden voor de Studieclub Oldambt-Oost om met CGO-secretaris David Kasse bij te praten over de ontstane situatie. „De basis is te wankel geworden.”

Begin maart verzamelen de leden van de tarwestudieclub Oldambt-Oost zich op proefboerderij Ebelsheerd in Nieuw-Beerta. Het is een vaste ontmoetingsplek voor de groep, want hier vindt onderzoek plaats dat relevant is voor hun bedrijfssituatie, namelijk graanrijke bouwplannen op zware klei. Ook is Ebelsheerd een van de twee noordelijke locaties waar officiële rassenbeproevingen voor wintertarwe plaatsvinden, het

onderwerp dat voor vandaag op de agenda staat. Maar voor het zover is, informeert voorzitter van de studieclub Boelo ten Have eerst bij zijn collega's naar de situatie in het veld. Een rondje langs de aanwezigen leert dat, afgezien van wat verzopen plekken, de tarwe er over het algemeen goed bij staat. De veelal vroeg gezaaide tarwe is goed opgekomen en het lijkt erop dat onkruidmiddelen hun werk

naar behoren hebben gedaan. In een paar recente vorstnachten hebben telers bovendien kans gezien om de eerste stikstofgift er toch nog bijtijds op te leggen.

Halvering proeven

De groep heeft vandaag David Kasse van de Brancheorganisatie Akkerbouw uitgenodigd om de stand van zaken rond het

De teeltomstandigheden in het Oldambt zijn zo afwijkend dat tarwetelers nooit helemaal blindvaren op het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek. Toch zouden de Oldambtster akkerbouwers de lijst niet graag missen.

rassenonderzoek nog eens goed op een rij te zetten. Hij is secretaris van de Commissie Aanbevelende Rassenlijst (CSAR), die eindverantwoordelijk is voor de proeven. De graansector maakt zich in toenemende mate zorgen over de vraag of het rassenonderzoek nog wel betrouwbare cijfers oplevert. Sinds het wegvallen van de telersbijdrage, door het opheffen van het Productschap Akkerbouw in 2014, is de omvang van het onderzoek namelijk meer dan gehalveerd. Waren er in de periode 1997 tot en met 2013 nog twintig proefvelden in vijf regio's, nu zijn dat er nog maar negen, verdeeld over de drie zoekgebieden in Nederland. Op de rivierklei en löss en op de zand- en dalgronden vinden sinds die tijd helemaal geen rassenproeven meer plaats. „Het onderzoek in wintertarwe is tot een minimum uitgekleed“, aldus Kasse. Naast de kleinere omvang van het onderzoek betekent het dat telers niet meer meepraten in de werkgroepen die de protocollen opstellen voor de proeven. Overigens geldt dat voor alle granen, maïs, grassen en groenbemestingsgewassen. Alleen voor de suikerbieten zitten de telers nog aan tafel, via hun verwerker (de kwekers en de industrie financieren ieder de helft) en bij cichorei nog als telersvereniging (telers 25 procent, kwekers 50 procent en verwerker 25 procent). Volgens Kasse is dat iets om bij stil te staan. „Bij suikerbieten zou je kunnen zeggen dat telers via hun coöperatie alsnog vertegenwoordigd zijn. De schakels in de suikerketen hebben immers een gedeeld belang. Toch zie je accentverschillen. Voor de industrie ziet de ideale biet er misschien net iets anders uit dan voor een teler. Daarom zien we als CSAR graag alle partijen aan tafel. Zo kom je tot een afgewogen beoordeling.“

Duitse rassen

Hoeveel waarde hechten de Oldambtster telers eigenlijk aan de aanbevelende lijst, bij het kiezen van hun wintertarwerassen? Kasse vraagt het vandaag nog eens even expliciet. Er blijken gemengde gevoelens te bestaan. Het Oldambt is qua teeltgebied zo afwijkend dat de telers er nooit helemaal op blindvaren. Meeldauw is bijvoorbeeld geen issue voor

de Oldambtster telers, terwijl het toch zwaar meeweegt in de landelijke beoordelingen. Andere ziekten, zoals DTR, manifesteren zich juist weer extra bij een intensieve graanteelt. „Het is een zwak punt“, geeft Kasse toe. „Het is geen one size fits all. Maar de landelijke cijfers geven wel een goed beeld van waar een ras toe in staat is.“

„Ik kijk wel naar de CGO-lijst, maar hij is niet doorslaggevend“, zegt Cors Onnes, secretaris van de studieclub en akkerbouwer in Finsterwolde. In de zaal wordt instemmend geknikt. De Oldambtster telers kijken voor hun raskeuze ook met een schuin oog naar het buitenland, met name Engeland en Duitsland. Ieder jaar gaan ze als vereniging vlak over de grens enkele Duitse proefvelden bij langs, om te zien welke nieuwe rassen daar in de beproeving liggen. Daarnaast volgen ze de ervaringen van hun twee Duitse clubleden met belangstelling. „Nieuwe gewasbeschermingsmiddelen en nieuwe rassen komen in Duitsland vaak eerder op de markt dan bij ons. We willen weten wat die doen“, zegt Onnes.

Als hij in Duitsland een nieuw ras vindt met veel potentie qua opbrengst en gezondheid, haalt hij dat naar Nederland om op zijn eigen bedrijf uit te zaaien. Dat geldt voor meer Oldambtster telers. Als klassiek voorbeeld noemen ze het ras Florida, een goed presterend ras dat begin jaren negentig veel is geteeld in het Oldambt. Naast Florida is in het verleden ook het Duitse baktarweras Kanzler veel uitgezaaid in het Oldambt, toen men nog een goede meerprijs voor baktarwe kon krijgen. Baktarwerassen worden nu amper meer verbouwd. Nederlandse telers mogen buitenlandse rassen gewoon rechtstreeks bij de kweker of buitenlandse handelaar bestellen, zonder dat daar de tussenkomst van de NAK voor nodig is. Dat is het vrije verkeer van zaaizaad binnen de EU.

De telers willen van onderzoeker Jaap van 't Westeinde weten hoeveel rassen er momenteel op Ebelsheerd in de beproevingen liggen. Dat blijken er in de afgelopen jaren meer te zijn geworden. Tot en met 2013 was het aantal gemaximeerd op 29, nu hebben de kwekers er 54 aangeleverd. „Toch missen we nog altijd enkele Europese rassen die belangrijk kunnen zijn voor dit gebied“, ►

Boelo Tijdens:

„Zicht houden op rasgezondheid.“

Cors Onnes:

„Meerwaarde in Duitse rassen“

Boelo ten Have:

„CGO goed doen of stoppen.“

Remko van Wieringen:

„Wie betaalt, bepaalt.“

Serie studieclubs

Samen weet je meer dan alleen. Daarom delen veel Nederlandse akkerbouwers hun kennis met collega's, om zo hun teelten en bedrijfsprestaties op een hoger plan te brengen. In studieclubverband komen de cijfers op tafel, worden elkaars bedrijven bezocht of komen akkerbouwstudieclubs in beeld, van de traditionele akkerbouwgewassen tot grove groenten en van teeltechniek tot economie. Deze keer is dat de tarwestudieclub Oldambt-Oost.

Proefboerderij Ebelsheerd in Nieuw-Beerta is een vaste ontmoetingsplek voor de tarwestudieclub Oldambt-Oost, want hier vindt onderzoek plaats dat relevant is voor hun bedrijfssituatie, namelijk graanrijke bouwplannen op zware klei.

zegt Van 't Westeinde. „Als een ras op onze Nederlandse lijst 103 punten scoort voor financiële opbrengst, is dat natuurlijk mooi, maar feit blijft dat je hem niet rechtstreeks kunt vergelijken met andere Europese rassen die hier niet in de proef liggen.“

Gezonde rassen

De discussie spitst zich toe op de vraag of het rassenonderzoek nog wel betrouwbare informatie oplevert. Sinds het schrappen van de rassenproeven op de lichte gronden zijn er nog zes proefvelden over waarop ziektebestrijding plaatsvindt. Die leveren volgens Kasse nog steeds een goed beeld op van de opbrengstpotentie. Ook voor onderzoek naar de bakkwaliteit zit er nog voor enkele jaren geld in de pot. Het enige waar Kasse en ook de kwekers zich nu al zorgen over maken, is het aantal proefvelden zonder fungicidenbehandeling. Dat zijn er nog maar drie, één per regio. „Dat is een wankelende basis“, zegt Kasse. Voor de akkerbouwers in het Oldambt betekent het dat ze op het gebied van ziekteresistenties vooral moeten varen op één enkele proef. Een zorgelijke situatie, vindt akkerbouwer Boelo Tijdens: „Informatie over de gezondheid van een ras vind ik heel belangrijk en telt voor mij zwaar mee in de raskeuze. Gezondere rassen zijn met minder kosten te telen en geven een lagere milieubelasting. Dat zijn zaken die ik alleen

maar belangrijker zie worden. Ik vrees eigenlijk dat de informatie die we nodig hebben er nu al niet meer uitkomt. Daar moeten we wat aan doen.“

Geld oormerken

Om de basis van het rassenonderzoek te verstevigen, moet er geld bij, vindt ook collega Boelo ten Have. „Je moet het CGO goed doen of er anders mee stoppen“, vindt hij. Vermoedelijk komt er straks weer geld beschikbaar uit de verplichte telersbijdrage van de Brancheorganisatie Akkerbouw (BA). Het wachten is op de overheid, die de brancheorganisatie eerst groen licht moet geven om de bijdrage te mogen innen. Dat het geld vooral gebruikt moet worden voor gewasoverschrijdend onderzoek, hoeft volgens Kasse geen probleem te zijn. „Als het over ziekteresistenties gaat, gaat het ook over verduurzaming van de sector. Bovendien telen de meeste akkerbouwers in Nederland wintertarwe. Hier valt over te praten.“ Het liefst zouden de graantelers zien dat een deel van de heffing wordt geoormerkt, zodat het geld dat de graantelers bij elkaar leggen ook weer terugvloeit naar de graanteelt. Daarmee zouden ook andere voor de regio belangrijke zaken weer kunnen worden gefinancierd. Een voorbeeld is de graanziektebarometer. Die is net weer voor

een jaar verlengd, dankzij een bijdrage vanuit het Risicofonds voor de Graanhandel, maar een structurele financiering ontbreekt. Kasse merkt in dit gezelschap in ieder geval voldoende steun om met telersgeld het rassenonderzoek te verstevigen. Zicht op de rasprestaties is nu eenmaal van groot belang om het maximale uit de graanteelt te kunnen blijven halen. Maar ook inspraak in de proefopzet is belangrijk, om de juiste informatie voor de regio boven tafel te halen. Akkerbouwer Remko van Wieringen uit Finsterwolde verwoordt het kort en krachtig: „Je kunt van alles wensen, maar wie betaalt, bepaalt.“ ■

Tarwestudieclub Oldambt-Oost

De Tarwestudieclub Oldambt-Oost is de oudste en grootste van de regio. Hoewel de naam anders doet vermoeden, komen de 38 leden uit het hele Oldambt. Ook zijn er twee Duitse clubleden. De gemene deler is een granenrijk bouwplan op zware zeelei. Drie adviseurs van de toeleveranciers Agrifirm en WPA Robertus behoren ook tot de groep. Gedurende het jaar zijn er zes bijeenkomsten: een winterbijeenkomst met een gastspreker, twee bijeenkomsten op proefboerderij Ebelsheerd in april, een bezoek aan een teler in mei, gevolgd door twee proefveldbezoeken in juni, op proefboerderij Ebelsheerd en net over de grens in Duitsland.